

Innhold

Forord	11
1 Innledning.	
Høye ambisjoner: Videregående for alle og sosial utjevning	13
Reform 94 var den sentrale reformen	14
Høye ambisjoner	18
Innholdet i boka	23
Referanser	25
2 Videregående opplærings historie	27
Middelalderen: Laug og katedral	28
1750–1850: Statspietisme	29
1850–1900: Det nasjonale prosjektet og utdanningssystemet	30
<i>Yrkesutdanninger etableres på en rekke felt</i>	32
1900–1930: Enhets-skole eller separate løp?	33
<i>Regulering av læreforhold</i>	33
<i>En praktisk orientert ungdomsutdanning?</i>	33
<i>Enhets-skolen</i>	35
1930–1960: Den organiserte modernitet: Ap tar over	35
<i>Allmennutdanningene</i>	36
<i>Egen lov om yrkesskoler</i>	36
<i>Lærlingordningen under eget lovverk</i>	37
<i>Forlengelse av enhets-skolen eller segregerte løp?</i>	38
<i>Tredelt system og «ubalansert» vekst</i>	39
1960–1990: Det videregående utdanningssystemet konstrueres	40
<i>Et felles videregående system, men på hvilket grunnlag?</i>	42
<i>1974 loven et kompromiss</i>	43

Etter 1994: En standardisert ungdomsutdanning	44
<i>Nedgangskonjunktur og kapasitetsproblemer</i>	44
<i>Den endelige integrering?</i>	45
<i>Lærlingordningen</i>	46
<i>2006: Kunnskapsløftet</i>	47
<i>Videre rasjonalisering og standardisering innen yrkesfag</i>	48
<i>Generell studiekompetanse</i>	49
Oppsummering	50
Litteratur	51
3 Hvem velger hva i videregående og hva påvirker valget?	54
Egalitær utdanningspolitikk, åpent utdanningssystem	54
Hvem søkte hva?	55
Hva påvirker retningsvalget i videregående opplæring?	60
Utdanningsvalg i større perspektiv	65
Litteratur	66
4 Gjennomstrømning og kompetanseoppnåelse i videregående opplæring	69
Ulike kompetanseformer: bestått = studie- eller yrkeskompetanse	70
En av tre oppnår ikke kompetanse i videregående opplæring innen fem år, men hvor mange slutter eller gjennomfører uten å bestå?	71
Når slutter slutterne?	72
Kompetanseoppnåelse blant de som ikke oppnår studie- eller yrkeskompetanse	73
Veien fra søkning til fullført studie- eller yrkeskompetanse	74
Hvem består, hvem består ikke og hvem slutter?	76
<i>Jenter fullfører videregående opplæring i større grad innen fem år enn gutter</i>	76
<i>Lavere kompetanseoppnåelse blant ungdom med minoritetsbakgrunn enn blant majoritetsungdom</i>	76
<i>Det er forskjeller i kompetanseoppnåelsen etter ungdommenes sosiale bakgrunn og familiebakgrunn</i>	77
<i>Betydelig lavere kompetanseoppnåelse på yrkesfaglige studieretninger enn på studieforberedende</i>	78
<i>Lavest kompetanseoppnåelse i de tre nordligste fylkene, og spesielt i Finnmark</i>	79

<i>Oppsummering</i>	79
Hva påvirker gjennomstrømming og kompetanseoppnåelse i videregående opplæring?	80
<i>Tidligere skoleprestasjoner har størst betydning for kompetanseoppnåelsen i videregående opplæring</i>	80
<i>Bakgrunnsvariabler</i>	81
<i>Engasjement og identifikasjon</i>	83
<i>Kontekst</i>	84
Bortvalg: slutt punktet på en lang prosess	85
<i>Hva kan gjøres?</i>	87
Referanser	88
5 Årsaker til slutting – ungdommenes egne stemmer	91
Forskjeller mellom kategoriene	91
Utvalg og fremgangsmåte	92
Økonomisk oppgangstid	94
Hva er læring?	95
Hva er slutting?	96
Sluttere i lære	99
Skolesluttere	103
Fortellinger om brudd som en overordnet fortelling om kontinuitet	106
Fortellinger om skole og lære som fravær av læring	108
Litteratur	110
6 Fag- og yrkesopplæringen	112
Det norske systemet for fag- og yrkesopplæring	112
Nye krav og modeller i yrkesutdanningen	113
Ulike tradisjoner samlet under en hovedmodell	114
Stor økning i antall lærekontrakter	116
Geografisk ekspansjon	118
De fleste læreplassene i tradisjonelle fag	118
Avspeiler ulike arbeidsmarkeder	119
Lærlingordningen – fortsatt underlagt arbeidslivets rytmer	121
Konjunkturproblemet ikke mindre	122
Dimensjonering	124
Formidling og seleksjon	125
Oppsummering	127
Referanser	128

7	Videregående for voksne. Yrkesopplæring dominerer	129
	Introduksjon	129
	Lite alderssegregering i yrkesutdanning	129
	Reform 94	130
	Lærlingordningen	131
	Praksiskandidatordningen	133
	Kompetansereformen 2000	135
	Færre voksne i videregående opplæring	136
	Realkompetansevurderinger	137
	Helse og sosial dominerer	137
	Opptak til høyere utdanning ut fra realkompetanse	138
	Oppsummering	139
	Litteratur	140
8	Minoritetsspråklige i videregående opplæring	143
	Datagrunnlaget for kategorisering av minoritetsspråklige	144
	Gjennomføring og kompetanseoppnåelse	145
	<i>Gjennomføring og kompetanseoppnåelse i studieforberedende retninger</i>	146
	<i>Gjennomføring og kompetanseoppnåelse blant jenter og gutter i yrkesfaglige studieretninger</i>	147
	Sterkere søkning til studieforberedende retninger i alle prestasjonssjikt	150
	Motivasjon for å starte i videregående	152
	Innsats, holdninger og ambisjoner	154
	<i>Innsats over tre år i studieforberedende retninger</i>	154
	<i>Erfaringer i og vurdering av skolehverdagen</i>	156
	<i>Motivasjon for å fortsette</i>	158
	Konklusjoner	159
	Litteratur	161
9	Fra dokumentert delkompetanse til kompetansebevis og praksisbrev	162
	Motstand i arbeidslivet	164
	Den store hemmeligheten	165
	Fra delkompetanse til kompetanse på lavere nivå	165
	Underforbruk av Kompetanse på lavere nivå og stort bortvalg av videregående opplæring	167

Praksisbrevet	168
Kompetanse på lavere nivå eller grunnkompetanse?	169
Praksisbrevet – viktig supplement eller et feilgrep?	170
Noen viktige utfordringer	174
Oppsummerende kommentar	178
Referanser	179
10 Spesialundervisning i videregående virker ikke etter intensjonen – uendret etter Kunnskapsløftet	183
Spesialundervisning – formalavgrensning eller praksisavgrensning?	184
Segregering, integrering og inkludering	185
Fra Steen-komiteen til Kunnskapsløftet	188
Forskning om spesialundervisning innenfor videregående opplæring i Norge	194
Konklusjon: For de aller fleste er det bedre å få spesialundervisning i tilknytning til ordinære klasser. For noen få kan små klasser i segregerte opplegg fungere	199
Litteratur	201
11 Oppsummerende drøfting:	
Videregående opplæring når ikke sine mål	208
For flere og flere og mer og mer samlet – men ikke i mål	209
Valg av videregående påvirkes av klasse og kjønn	210
Bortvalg og kompetanseoppnåelse – sosial bakgrunn legger føringer	211
Ungdommenes egne stemmer – hvorfor har de sluttet i videregående?	213
Fagopplæringen – arbeidslivets behov og prioriteringer skaper ulikhet	215
Videregående opplæring for voksne – nye muligheter og kraft mot ulikhet	216
Minoritetspråklige i videregående opplæring	217
Kompetanse på lavere nivå – ubrukt mulighet?	218
De som får spesialundervisning i egne klasser presterer svakere ..	219
Videregående opplæring når ikke sine mål	221
Litteratur	224
Om forfatterne	228